

ШАВҚАТ РАҲМОН

ГУЛЛАЁТГАН
ТОШ

Шеърлар

Тошкент

Ўзбекистон ЛҚСМ Марказий Қомитети

«Еш гвардия» нашриёти

1984 й.

Ш $\frac{4702570200-69}{356 (04) 85}$ 54-85

© Издательство «Еш гвардия», 1985.

ЯХШИ НИЯТ

Эртага ёмғирлар келади,
гуркираб яшнайти ҳаволар,
ҳулволар келади, ҳулволар,
ойларга етажак наволар.

Эртага болалар баҳайбат
кунларни ўрнидан жилдирар.
Шу қадим дунёнинг шамоли
юрагинг ёнида жилдирар...

Келажак бор ҳали бағрида
юз мингта қуёши порлаган.
Ишонма ҳеч қачон, ишонма
қўлида қуроли борларга.

Одам узоқ яшар,
жудаям узоқ,
агар дўсти бўлса суянадиган,
агар дўсти бўлса ҳар қутлуғ саҳар
бахайбат қуёшдай уйғонадиган.
Бугун мен умримнинг қоқ ўртасида
дил-дилдан туйганча бир ҳақиқатни,
севиниб, соғиниб яшай бошладим
соатга чўзилган ҳар дақиқани...
Умрим узайгани муборак бўлсин,
рост бўлсин ойлардай теран кунларим,
умрдай баҳорлар,
баҳор бўйларин
таратган ўзгача рангин кузларим.
Осмондай далани тўлдириб нурга
бебаҳо тилсимлар ўстирган, дўстим,
юз минг елкаларим,
юз минг қўлларим,
юз минг юракларим сеники бўлсин!
Бағрида эзгулик уруғлари-ла
асрдан асрга ўтаётган, дўстим,
сен учун жоним ҳам жисмимни ёриб,
юз мингта ханжардай
жаранглаб ўсди.
Умрим узайгани муборак бўлсин,
оқари рост бўлсин тўкин дарёдай.
Энди кунларимнинг қат-қатларида
асло ўлимлар йўқ,
фақат ҳаёт бор.

ШЕЪРЛАРИНГДА БАХТ СУЗИ КАМ УЧРАР ДЕГАН ДУСТИМГА

Бахтиёрман деган биргина сўзни
айтиш учун керак қанча куч, чидам,
гарчи бахт сўзларнинг энг ёқимлиги,
гарчи турса ҳамки тилнинг учида.
Оғир ботмасмикин
бу сўз кимгадир,
тегиб кетмасмикин оҳ-воҳларига,
қандоқ бардош бериб яшайман кейин
бахтсиз кимсаларнинг нигоҳларига.
Авалло, бу сўзни ўзгалар айтсин,
айтсинлар кўзлари қувончга тўлиб.
Элнинг бахти учун умрини тиккан
шоирлар айтмасин биринчи бўлиб.
Бу сўзни бир умр айтмай яшадим,
ҳар шодлик келганда юрдим секинроқ,
Ғам сўзин элимдан аввалроқ айтдим,
бахт сўзин айтаман
элдан кейинроқ.

Шавкат Раҳмон деган
бир ўжар шоир,
бир куни қайтадан яраладими?
Ҳаётим маънисин жуда кўп ўйлаб,
сайладим сўзларнинг
сараларини.
Ҳар бир сўз
юз сўзнинг ўрнини босар:
Ватан Халқ Жасорат Кураш Озодлик.
Ҳар бир сўз етади юзта умримга,
ҳар бири бахш этар
руҳимга шодлик.
Ҳозирлик кўраркан буюк сафарга,
пуштиранг пардали минглаб дарчадан
мўралаб ўтирган гўзал сўзларни
қолдириб кетаман энди барчага.
Аслида, атиргул бўйин атрин таратган
бу ўйноқи сўзлар меникимасдир.
Менга нондай зарур,
қиличдай кескир,
заҳардай мард сўзлар бўлсаёқ басдир.
Сайладим сўзларнинг сараларини,
курашлар шамоли кирди назмимга,
Юртимни кезаман,
энди ҳар нарса —
эгилган нарсалар тегар ғашимга.
Энди ишлаш керак бу кенгликларда,
токим сўйламасин ёлғонни ҳеч ким,
токим буюк Тоғлар салтанатида
эгилган бошларни
қиличлар кессин.

ЕШ ЎЗБЕК ШОИРЛАРИГА

Сўзларни қайрайлик,
обдан тоблайлик,
идрокла совутиб тагин қайрайлик,
ўзбекнинг қоракўз болаларига
битта дунё қолсин ҳайратлик.
Битта дунё қолсин мустаҳкам,
эшилган пўлатдай дарёлар қолсин,
чақилмас тошлардай бир тоғлар қолсин,
мусаффо хаёллар,
самолар қолсин.

Сўзларни қайрайлик,
дўстлар, жўралар,
ғафлат тўшагида ётмай, шошайлик:
яшамоқ, курашмоқ, ўлмоқ сирларин
болакайлар учун очайлик.
Битта дунё қолсин мустаҳкам,
унга посбон бўлсин ўткир шеъримиз,
токим бу дарёлар бемалол оқсин,
болаларга қолсин жаннат еримиз.

Сўзларни қайрайлик,
тагин қарайлик,
токим кескир бўлсин бамисли олмос,
ўткир сўз қолмаса шоирларидан,
ўткир сўз қолмаса...
ҳеч нарса қолмас.

Ҳали бирор ишни
уддаламадим,
ҳали ҳеч кимсани қилмадим рози,
беҳуда ўтибди гўзал умримнинг
қанчалаб чиройли баҳори, ёзи.
Мен ором борлигин унутиб қўйдим,
бағримга чақинлар тегди дафъатан,
Сендан-да улуғроқ нарса йўқлигин
сочим оқарганда англадим, ватан!
Бунча кеч англадим,
Нега бунча кеч...
англасам лоақал ўттиз йил аввал,
лоақал туғилмай туриб англасам...
Кўрган бўлармидим сени мукаммал.
Ҳали асл Ватан бўлмоғинг учун
овози тошларни ёрар куйчилар,
қанчалаб сеҳргар шоирлар керак,
қанча билим керак,
қанча куч-чидам.
Умрим кўчкилардай
жимжит, шиддатли,
буткул тинмоқ учун бир кун бемалол
фақат яхши бўлмоқ жудаям камдир,
жуда камлик қилар яшамоқ ҳалол.
Нақадар кечикиб англадим сени,
чақинлар йўқ қилса мени дафъатан,
мен қандоқ чидайман бундай хўрликка,
мен қандоқ ётаман
қаърингда, ватан!

АСОТИРЛАР КИТОБИ

Жавшанларин ечмаёқ,
ечмай қурол-яроғин,
ухлаб ётар ботирлар
водийларда қорайиб...
Очсанггина китобни
ногоҳ бари уйғонар,
уйғонар булут ёлли,
яшиндайин тулпорлар.
Бир ғурурми ё ҳайрат
пайдо бўлар кўзингда,
ботирларни уйғотиб,
уйғонасан ўзинг ҳам.
Уйғонасан, ўзгача
ёлқинланар тонгларинг,
тўқсон икки томирда
потирлайди қонларинг.

Аммо кетар чоғингда
унутмагил инсофни —
болаларнинг олдида
очиқ қолдир китобни.

* * *

Жангда ўлган эмас
бирор баҳодир,
бари ҳалок бўлган хиёнатлардан,
тошдай ухлаганда тўшларин очиб
ё заҳар қўшилган зиёфатлардан.
Бирор асотирда
баҳодирларни
ҳаттоки юз бошли аждар емаган,
минг бир синоатли ялмоғизлар ҳам,
тоғларни ўйнаган девлар енгмаган.
Бари ҳалок бўлган хиёнатлардан
барига орқадан санчилган ханжар.
Шундай бўлиб келган азалу азал
мана шу жафокаш,
кўҳна ватанда.
Ҳар гал баҳодирлар йиқилар экан
куракка санчилган номард тиғидан,
қайта тирилгандай бўларди ногоҳ
ҳар бир болакайнинг қорачиғида..

Ишонгил,
ҳеч қачон сени алдамас
софдил элатларнинг асотирлари:
бирорта баҳодир ўлганмас жангда,
қўрқоқлар ўлдирган баҳодирларни.

ДАҚИҚАЛИК МАНЗАРА

«Камолот — абадий,
Камолот — чексиз...»
Аmmo Камолотнинг йўли равонмас —
соддадил арчалар бир зум тўсатдан
таажжубда тўхтаган юксак довонда.
Мангу юрардилар агар йўл бўлса,
сира турмасдилар юксакда эпсиз.
Ахир йўл йўқ эди,
ахир Камолот
чиндан чексиз эди,
абадий чексиз...

* * *

Манови қора тош —
Вақт кафтларида
триллион мартаба кичрайтирилган тун —
жонсиздай ётаркан, ўткир кўзимга
тобора шубҳали кўринар ҳар кун —
гўёки жонлидай,
гўё бир куни
тўсатдан гуркираб гуллайдигандай,
гўёки ҳозирча ўтмас кўзлардан
сирини яшириб ухлаётгандай.
Гўёки кузатиб ўткинчиларни
мангу ҳаракатнинг юкин таширкан,
зўр бериб ўйлайди «қай аср қулай,
сирин очса бўлар қайси асрга?..»

Тош ҳам гулларми деб
минглаб калтабин
гурзисин дўлайиб йиғилган пайтда
мардона илжайиб, кўрасиз, дедим,
бир куни гуллайди бу тош, албатта.
Балким тош ҳозироқ
гуллаётгандир,
минг рангли жилода яшнаб, ўзгариб,
балки бу гулларни кўрмаётгандир
ҳатто шоирнинг ҳам ўткир кўзлари..

СМЕТ ОҚИННИНГ АЙТГАНЛАРИ

(19 аср)

Ўлжас Сулаймоновдан

Смет Озарбой оқиннинг ёш, чиройли заифасини обқочди. Айтишларича, илгаритдан аҳди-паймонлари бор экан. Ушлаб келдилар. Иккаласининг тақдири Озарбой қўлида қолди.

Чилвирда боғланган Сметни ўтовга кираверишда отдан ташлавордилар. Смет қийналиб ўрнидан турди. Озарбойнинг ўғли Алибек эса кулимсираб бир силтовда чилвирни икки жойидан кесди. Смет оёқлари остида кулча бўлиб ётган икки бўлак чилвирга ижирганиб қарадию, нарироққа тепворди.

Қора терга ботган отлар пишқирганча, ўтов атрофида босилган майсаларни искашга киришди.

Смет увишган билакларини уқалаб, ўтовнинг нимқоронғи ичкарасига тикилиб туриб бир сўз айтди:

«...Аксимга тикилдим

совуқ бодлардан

жимирлаган кўлда —

қайғирмадима.

Ҳар кимнинг юкини тортдим отлардай,

оч ётдим оч чўлда,—

қайғирмадима.

Яхшила ҳамиша борим

бўлишдим,

Ёмонла ўлишдим,

қайғирмадима.

Саҳарлар — қурумда,

қаро тунлари

қорларда чўмилдим —

қайғирмадима.

Йўл олди хуржунга ювош аёлим
нону туз солмади,
қайғирмадима.
Бир дўстим бўлса деб эзилди жоним,
орзум ушалмади,
қайғирмадима.
Тиззамга ўтқизиб, силаб, суйиниб
суймадим ўғлимни,
қайғирмадима.
Қувиб бўлмади бахт — учқур буғуни
ҳаттоки бурулда,
қайғирмадима.
Ҳар тош панасида пойлади ўлим —
қўлда-эгри пичоқ,—
қайғирмадима.
Фақат бир нарсадан қайғирар дилим,
мумкинмас умрни қайта бошламоқ.
Фақат бир нарсадан қайғирар дилим,
ўтарман юзлардан сирғалган елдай,
ўтарман, оғриқни сезмас вужудим,
ҳасрат-да, соғинч-да қайтадан келмас.
Фақат бир нарсадан қайғирар дилим,
сесканиб тураркан ўлим сасидан,
ҳеч қайда кўрмадим сулувроқ келин
Озарбой оқиннинг
заифасидай.

Смет буни бир нафасда куйлади. Шошилмай, зўриқмай куйлади. Қоронғида гавдаси келишганроқ, юзи кўркавроқ туюлди.

Кундузи у хунук кўринарди, қиёфасига овози етишмасди.

Шундагина йиғинларда уни кўп кўрганимизни, бироқ овозини эшитмаганимизни эсладим. Бирдан ўтовга киришдаги парда кўтарилди. Ичкаридан паст бўйли Озарбой қария чиқди.

- Алибек! — чақирди ўғлини.
- Шу ердан, ота.
- Иккита от бер, кетишсин!
- Ота!
- Эсон-омон кетишсин!

Озарбойнинг ортида юзини гулдор рўмолда ёпган Баян кўринди. Смет бурул отига Баянни ўтқизди. Узи Алибекнинг отини тутиб, бир сапчиб эгарга минди-ю, иккаласи қоронғи чўл қаърида ғойиб бўлди.

— Ота! — Алибек чўнқайиб ўтирганича алаmidан йиғларди.

— Қулоқ сол, болам. Сизлар ҳам эшитинг! Йигит Смет мени шарманда қилди. Бироқ шоир Смет Озарбой оқин доврўғини давом эттиради. Гўшт пишдими, айланайлар?

— Пишиб қолди, ота,— жавоб берди жаранглаган овозли оқ жовлик кийган жувон.

— Ким очқаган бўлса, кирсин,— дедию мўътабар қария ўтовга кириб кетди.

ЕШ ТОҒЛАР

Куч ёгилган
гавдаларини
саратоннинг ўтига тоблаб,
очиб қўйиб хазиналарин,
ухлаб ётар ўспирин тоғлар.
Гўё мангу сафарга чиққан
йўловчилар ҳорган кўйича,
ўтиргану
бирпас мизғиган
сирқираган сувлар бўйида.
Бир нафасга кўз юмгандилар,
миллион йиллар ўтди орадан.
Ухлаб ётар юракни ўртаб,
ухлаб ётар
содда болалар...

СУВЛАР ИЛА МУЛОҚОТ...

Улуғвор қоялар салтанатида
офтобнинг йиғилган шуълаларидай
сирқираб ётибсиз тошлар оралаб,
бокира сувларим,
гўзал сувларим.

Туташди нафасим нафасингизга,
узоқ титраб турди жисмим торлари,
қушдай потирлади ҳовучларимда
қадимги дунёнинг
тирик қорлари...

Тоғлардан сирғалиб тушар оҳишта
чексиз воҳаларнинг қоронғилари.
Қаерга шошасиз бағримни ўртаб,
бинафша,

нилуфар,

ёронгулларим...

Мен ким — эзгуликнинг

элчиси шоир,

Сиз ким — гўзалликнинг

сонсиз оҳуси.

Айни шу лаҳзада тангрилардан ҳам
улуғдир

гўзаллик тўла ҳовучим...

Бироқ нега ёлғиз,

нега ҳазинмиз

шу мангу, шу ёруғ, содда дунёда?

Қачон келар экан

бу қирғоқларга

қачон келар экан мажруҳ одамзот.

У дайдиб юрибди аллақайларда,

мангуликни бўлиб,

ўраб симларга,

бир ваҳший шиддатла рузиб борлиқни

беҳуда сиғиниб аллақайларга.

У ҳали бу ерга етганича йўқ,
ташлагани йўқдир ҳали туғларин...
Сиз эса кутасиз уни интизор
бокира сувларим,
гўзал сувларим.

Бир куни
ҳис қилиб алданганини,
сизга у, албатта йўл топиб келар,
ногоҳ сизни кўриб ҳовучларида
асрлаб-асрлаб йиғласа керак.

Қарсак нима ўзи?
Иккита кафтнинг
орасидан потраб чиқадиган сас,
хоҳласам чаламан, хоҳламасам йўқ,
қарсак меникидир, сизники эмас.
Қарсаклар ҳозирча қўлтиқларимда
митти мушуклардай мудрайди тафтдан.
Ахир ўзбекнинг бир ўжар шоири
қарсак чалармиди бемаъни гапга.
Виждонсиз шоирлар кўпайган жуда.
юракни сўз билан ёндиргувчи кам,
халқимас,
шухратни ўйлаб сўйлаган
аҳмоққа бермайман қарсагимни ҳам.
Қарсак нима ўзи?
Арзимаган гап,
керак бўлганида топилар қоплаб.
Титроққа тўлдириб осмон гумбазин,
қарсаклар чалишни биладан бошлаб.
Ғирромлик қилмаса нотик агарда,
ёлғон шеър айтишдан қайтсайди шоир,
милтиқ ўқларидай гумбир-гум қилиб
ҳаводан қарсаклар ясардим доим.
Ўжар шоирликни ташлаб ўшал пайт,
эпчил бир югурдак каби замонда,
қарсак чаладиган хизматчи бўлиб,
ишга кирар эдим Ўзбекистонга.

ГУРЖИСТОН МОЗАКАСИ

Ким сени бунчалар
суйиб асраган,
ўткинчи давронлар човутларидан,
пориллайсан қонмас,
шудринг сачраган
навқирон аскарлар совутларидай?!
Бунда борлиқ ўйлар гуржи тилида,
шу тилда сўйлайди бунда ҳар нарса.
Минг-минглаб йилларким
гуржи кўзила
оламга қарайди саноксиз харсанг.
Гуржистон,
ўйноқи дарёларинг бор,
аслари жаранглар қизларникидай,
минг битта ташвишнинг оғирлигидан
ҳарсиллаб оқмайди бизларникидай.
Беғам ва бокира далаларинг бор,
юзларини тўсган ёмғир тўрлари,
миллион йил кутсанг ҳам
манглайларида
оқариб, бўзариб чиқмас шўрлари.
Жаннатсан —
яшайсан афсоналарда,
шоирлар дилидан чиқмаган шеърсан.
Миллионта гуржини
битта гуржидай
бошингга кўтарган бақувват ерсан.
Гуржистон,
кўп қадим қўшиқларинг бор
ҳар битта гуржининг юрак кунжида,
шодлик келганда ҳам
қайғи келганда
бир гуржига дўниб куйлар гуржилар.
Куйлашар —

Ўрмондэй гуркирар ўтлар,
Куйлашар —
минглаган қуёшлар балқар,
Нақадар бахтсиздир,
нақадар гўлдир
ягона қўшиғи бўлмаган халқлар.

Куз эди.
Гуржистон бир олма каби.
Мармар кўчаларда нурлар шарқирар.
Кезардим, кезардим,
аммо ёдимдан
кузги Ўзбекистон чиқмасди сира.

АМУДАРЕ ҚИРҒОҚЛАРИ

Аму гулдирайди маст туялардай...
Бир ваҳший қудратга тўла комлари.
Кўринар ҳов олис тепаликларда
Хоразм шоҳларин истеҳкомлари...
Бир ёқда яшиллик кўпирган воҳа,
бир ёқ саксовулзор —
сахро фарёди.
Сарҳадсиз осмондай очиқ кенгликда,
билмайсан,
шамоллар келар қаёқдан...
Ахир ногоҳ қўпган ваҳший шамоллар
ўтган-ку воҳани қумларга қориб.
Гўё дарёданмас
оғир ўйлардан
кемамиз чайқалиб сузар юқори...
Шунда бир қирғоқдан
гўё ҳозироқ
узилиб тушгандай Момо Қуёшдан,
болалар қийқирди,
оқ кўйлақларин
банди оққушлардай силкитиб бошда.
Болалар,
мунчалар содда, тўпори,
тиниб-тинчимас оқ капалаклардай...
Юқори сузётган кемага қараб
худди жон киргандай тепаликларга...

Болалар,
Эй, улуғ дарёнинг болакайлари,
дарёдек жўшқиндир ғайратларингиз.
«Жисму жонларингиз муҳаббат бўлсин,
унга қалқон бўлсин
нафратларингиз».

Ваҳший Амударё
қорайиб борар
гоҳ очиб, гоҳ ёпиб ўлқон-домларин.
Кўринмас энди ҳов тепаликларда
Хоразм шоҳларин истеҳкомлари...
Уларнинг ўрнида
энди тирик саф —
узилиб тушгандай Момо Қуёшдан —
болалар... болалар...
Оқ кўйлаклари
оққушлар сингари айланар бошда...

ХОРАЗМ ҚИШЛОҚЛАРИ

Хоразмни кезганимда деярли ҳар бир қишлоқ марказида урушда ҳалок бўлган юзлаб аскарлар номи битилган ёдгорлик тошларини кўрдим.

Бўз йўллар бўйида
ёз нафасидан
мудраган боғларнинг паноҳларида
ердан ўсиб чиққан қишлоқлар яшар,
қуёшнинг абадий ҳамроҳларидай.
Бир қарасанг
беғам хиргойи қилиб,
қайроқларин ўйнаб кўзлардан четда,
Жайхундай улуғвор дарё ёқалаб,
хилват кечаларнинг қаъридан кетар.
Танбал деб, ниқтаманг бармоғингизни,
кўзингизга қараб, сўкиниб кулар.
Саноқсиз олифта шаҳарвойларни
тинмай кийинтириб,
боқади улар.
Бироқ керилмас ҳам кўрсатавермас
зорланиб ҳар кимга манглай шўрларин.
Шу қадар тер тўкар кенгликларига,
оқариб туради ҳатто гўрлари.
Илондай чиройли кечалари ҳам
ўйнатиб бир пудлик босқонларини,
тоблар шўх қизларнинг сандонларида
Минглаб Жалолиддин,
Ҳожихонларни...
Бу пахса вужудли йўловчиларнинг
умрига боқсангиз теранроқ ўйлаб,
кўрасиз — кўз ёши товонларида,
ичкарида йиғлаб,
кўчада ўйнар.

Кўрдим ҳар бирининг қоқ юрагида
тошга дўниб кетган оғриқ-дардларни.
Ҳар бирин кўксида юзтадан Шермат,
уч юз Жуманиёз,
беш юз Матлари.
Йиғласа бўлар-ку азалар очиб
бевақт хазон бўлган мард эрларига,
Йиғласа бўлар-ку азалар очиб,
бошларини уриб шўр ерларига.
Бироқ чаҳ-чаҳлайди қайроқ тошлари,
ер ларзага тушар рақсларидан,
кўз ёши бўлса ҳам вужудларини
ўн карра,
 юз карра фарқ қиладиган.

Аскарлар йиқилди —
кўзлари очиқ,
йўқ эди кўзларин ёпадиган қўл,
на тупроқ,
на фурсат қўли ёполмас,
ёполмас ҳаттоки босиб ўтган йўл.
Шўрлик Осиёдан
Оврупо бўйлаб
Олмон ерларига туташган йўллар,
сўнгсиз тепаликлар,
қора ўрмонлар
абдий очилган кўзларга тўлган.
Майсадай гуркираб ўсар нигоҳлар,
машаққатла ёриб ернинг қатини,
шамолда тебраниб,
кузатар гўё
авлодларнинг ҳар бир ҳаракатини.
Гиёҳлар кирмасми тушларингизга,
безовта қилмасми кўзлар овози.
Мудҳиш бир сувратдир аччиқ Оврупо —
тирик нигоҳларнинг
буюк мозори.
Товонларим қақшар
босгандай гўё
миллион аскарларнинг очиқ кўзларин,
жасадим кўради — агарда ётсам,
шеър ёзган чоғимда
кўрар қўлларим.
Адашар ўлганлар кўрмайди дея
инсонлик номини сотиб юрганлар,
ишратни суйганлар,
уққур вақтдан
кўрқоқ кўзларини юмиб турганлар.
Юлдузсиз осмондай бу чуқур кўзлар,

сўнган юлдузлардай сон-саноғи йўқ.
Топилмас,
топилмас абадул-абад
бу очиқ кўзларни ёпадиган қўл.

ОФТОБ ВА ОФТОБ НУРЛАРИ ҲАҚИДА АФСОНА

Миллионта йилдирим
чақнар тўсатдан,
булутларга дўнар абадий қорлар.
Нурларга фарқ бўлиб,
чайқалган ерга
Офтобнинг бағридан тушди тулпорлар
Гуркираб юксалган бир яшил олам
яшил кўлкаларин ташлар қирларга.
Чўнг тоғлар уйғонар,
сайрайди сувлар,
дунё тўлиб кетар ёруғ сирларга.
Офтоб салобатла,
чеҳраси яшнаб,
боқаркан самовий тоқдан пастларга,
ногоҳ бир чайқалди
бор коинотни
титратган даҳшатли ўткир саслардан.
Не кўз билан кўрсин,
қалайи нигоҳ
ҳам темир човутли қаҳқор сайёдлар
тинсиз арқон ташлар,
кўкка сапчийди
бир олов оқимдай айланган отлар...

Наҳот кечагина ғорлар тубида
бир томчи ҳарорат,
бир томчи ёғду
сўраб ёлборганлар,
буюк Офтобни
коинот қаъридан чорлаганлар шу.
Офтоб ўйлаганди пок ният билан
бағридан бераркан мўл-кўл ҳарорат;
«Ҳурликка интилсин,

тулпорларимда
гўзал оламларга қилсин саёҳат».
Истаги пок эди,
аммо қасамхўр
сайёдлар қўлида айланар арқон.
Заминга яхшилик, нурдай ёйилган
тулпорлар изидан ёлқинланар қон...
Маконлар хор бўлди,
миниб отларни
учқур шамолдан ҳам жадал еларкан,
кўхна кекларини туғдай кўтариб,
бир-бирин шафқатсиз қирди элатлар.

Офтоб айланаркан,
четлаб ўтади
заминга уюлган муз тоғларини...
Ташлаб ҳам кетолмас буюк бағридан
абადий узилган тулпорларини,
Тулпорлар,
ёллари тирик аланга,
совуқ ярақлаган кўзлари ғамгин.
Бу чексиз заминдан буюк офтобга
қайтмоқчи бўлгандай чопади мангу.
Неча минг йилларким
Офтоб изидан
тинимсиз талпиниб чопади отлар,
Офтоб ўша-ўша,
замин ҳам ўша,
тинимсиз алмашар фақат сайёдлар...

ГУМАНОИДЛАР

Уларни биламан, улар пок бўлар,
юраги гўдакдай беғубор бўлар,
сезмасдан яшаймиз,
ёнгинамизда
бу олий кишилар хору зор бўлар.

Бир лаҳза ўгрилиб,
теранроқ қаранг,
қайси бир кўзларда оғир ёш қолди,
сўлиган гуллардай очиқ юраклар,
кафтларга тиралган
неча бош қолди.
Сиз қайга борасиз
кунларни янчиб,
йилларни тўзғитиб қайга борасиз?
Юксакка қараб бу кетишингизда
ҳали қанча-қанча
қалбни ёрасиз.

Бир қизнинг юлдуздай
кўзларин кўрдим,
само гулларидай қўлларин кўрдим,
агар йиллаб учсам нур тезлигида
сира етиб бўлмас ўйларин кўрдим.
Қанча жасад кўрдим,
гўё бир куни
ёруғ орзуларинг баҳридан кечиб —
шошилиб кетгандай олий кишилар
азобдан буришган либосин ечиб.
Нега юлдузларга қарар одамлар,
қандай садоларни уқар ғойибдан.
Оламни ғафлатдан огоҳлантирган
валилар сингари
бедор шоирлар.

Улар яшагандай
ёнгинамизда,
ўзлари кўримсиз, диллари кабир,
астойдил суяйди йиқилганингда,
ўлимгача борар содиқ дўст каби.
Ногоҳ тақиб кетар хаёлларингга
бир куни кетар чоғ сафари қариб —
бир парча осмондай пок хотирасин
ўзга дунёларнинг
хабаргирлари.

ЧАРХИПАЛАК...

Ғичир-ғичир,
ғичир-ғичир,
айланасан — жонинг ҳалак,
айланасан кун-тун демай,
чархипалак,
чархипалак.

Шар-шур этиб,
шар-шур этиб,
қуйилар сув чирик новга,
не азоб-ла олган сувинг
тешик новдан оқар сойга.
Анқаган ер куйиб ётар,
бу аҳволни кузатмаслар,
ғайрат қилиб тешик новни
ямаб-ясқаб, тузатмаслар.

Ғичир-ғичир,
ғичир-ғичир,
айланасан — жонинг ҳалак,
айланасан абад-абад,
чархипалак,
чархипалак.

АРАВОН КҮРИНИШЛАРИ

Турсунбой Адашбоев ва Абдуқаҳҳор Манноновларга

1

Тоғлар —
нортуялар абадий чўккан,
қуриган йилларни чайнаб, кавшаниб.
Қани ясовуллар, туякашлари,
тиллоли, жавҳарли сандиқлар қани?
Бариси таланган,
қароқчиларнинг
изларин яшириб юборган мозий.
Яширган йилларнинг чангалзорлари
сарбонни ўлдирган қотил овозин.

2

Музликдан
юҳодек келган шамоллар
туялар жисмини ялаб-ишлаган,
асрлаб тоблаган темирчи Қуёш,
ёмғирлар чўқиган,
қорлар қишлаган.
Шу қадар метинки туялар жисми,
чарсиллаб қайтади отилган ўқлар.
Минг йиллаб тинимсиз бўқирса ҳамки
метин туяларни йиқолмас тўплар.

3

Сарбонни кўмдилар
сангзор соҳилга,
қабридан юксалди сўнгги сўзлари:

«Элимдан ўзга бир оллоҳ йўқ эди,
элим, деб йиқилдим,
эл, деб бўзладим.
Хотинлар соч ёзиб «вой»лаб йиғлади,
мардлар ерга ётиб ойлаб йиғлади,
дўст, ёвни билмаган кўр кечаларда
«булутга яшириниб ойлар йиғлади»¹.

4

Бир дарё,
тепадан бўғилган дарё,
шаштини синдирган метин тўсиқлар,
саноқсиз тошларни оралаб оқар
элнинг тилидаги ўлмас қўшиқдай.
Балки шунданмикин
уйлар зичлашиб
дарёдан сув ичар подалар каби.
Юлдузлар келади чўмилмоқ учун,
бир қирғоқ туркийдур,
бири — арабий.

5

Далалар ҳар куни
қувват, тер сўрар,
сўрар не қизларнинг умрларини,
қиш келган чоғида эвазига у
ғамлаб берар ўтин-кўмирларини.
Пахта экавериб одамлар эмас,
ҳаттоки далалар зерикар экан.—
Бир неча йилдирки
тамакизорлар

¹ Халқ термаларидан

кенгликда ястаниб тамаки чекар.
Шундай чекадики
чор-атрофларни
ғалати ачимтир хидга тўлдиран.
Гоҳида узоқдан кекса Улуғ тоғ
падарингга лаънат, дея ғўлдиран.

6

Исёнкор тутзорлар ораларидан
чиқар афсонавий жангчилар каби
нигоҳлари ўткир,
одими шаҳдам,
барваста, қорача йигитлар сафи.
Қишлоққа киришар,
Момо Қуёшнинг
энг сўнгги нурлари тўкилиб ётган
гузардан ўтаркан,
қиз кузатгандай,
суқланиб қарашар сувлаган отга.
Жиддий қатъият бор чехраларида,
мардона кўзларин
қисиб қарашар...
Зулматда юз йиллаб сургунда ётган
заҳардай шаробдан ичмоқ ярашар.

7

Болазор,
мевазор,
толзор кўчалар,
шоҳлар ерга тегар шиғил ҳосилдан.
Мовий дарвозалар равоқларида
тамаки барглари —
ипга осилган.
Баркашдек соқолин силаган чоллар,

Ўй сурар қўл ташлаб таёқларига,
саслари гуллаган болакайларга
тикилиб тўймайди ҳаёт қаъридан.
Бекинмачоқ ўйнар шўх болакайлар.
Ҳозиргина сўнган қуёш қўрлари.
Чайқалган шаббода тўлқинларида
товланар қизларнинг
ҳарир кўйлаги.
Хинодан қизарган кафтида қизлар
ёноқларин тўсар,
ерга қарайди.
Ёш қонинг тўлғонар томирларингда,
тўймаган кўзларинг ҳазин яйрайди.
Юз оёқ, юз қўлли,
минг бир иболи,
пардага ўралган ёноқлари-да.
Оҳ, қандай сеҳрли садолар ухлар
бу ҳулво қизларнинг томоқларида.

8

Анжирзор
оқ ойнинг шуълаларида...
Қадлари майишган,
гўё фалаж руҳ.
Йиқилар чоғида бир-бирларига
мустаҳкам суянган элдир ҳалажруҳ.
Улкан, дағал кафтлар —
япроқларида
олтин анжирларни тутар анжирзор.
Кўр нурлар дайдиған бу салтанатда
сабр қаноатли
қанча занжи бор.

Шамолзор дарада
 чайқалади тун,
 оқаришиб борар ойнинг палласи.
 Қонимга қонимни танитиб қўйди
 қоронғи тунларнинг
 ўт мусалласи.

Энг асил дўстларим ёнимда экан,
 ёнимда, жонимдай жонимда экан,
 дўст излаб ўткардим баҳорни, ёзни,
 эй воҳ, улар менинг қонимда экан.

Мана, юрагида диёнатини
 бокира қизларнинг номуси каби
 сўнгги нафасгача пок асрагувчи
 вазмин, иродали одамлар сафи.
 Қудратли юраклар зарбини уқдим,
 уқдим тоқатларин,
 уқдим кўзларин.
 Ҳар бирин дилида гўзал сўзлар бор,—
 мўйсафид сарбоннинг
 сўнгги сўзлари.

10

Аравон,
 бўзарган тонг қучоғида,
 кўпирган боғларин тебратиб ётар,
 гоҳ мовий,
 гоҳ пушти пардаларида
 қуёшдай уйғониб, ой каби ботар.

ТОР КУЧАЛАРДА

Ҳамал бол нафасли,
тонглари — пушти.
Қуёш қаҳрабо май тўла косадир.
Гуллаган ўриклар
жон ўртагувчи —
оқ ҳижоб ёпинган шўх раққосалар.
Садлари оқ, мовий рангга бўялган
ҳовлилар устидан тошган булутлар.
Гўё сен ширакайф турк султонидай,
тагингда ўйноқлар
чақмоқдай тулпор.
Ўтасан гўё сен афсоналардан,
бир қараб тор кўча гўзалларига,
лабларинг чўзилар
дудоқларида
ғунчадай яшринган бўсаларига.
Ҳамал ўт нигоҳли миллионта қиздир,
гуллаган ўриклар каби тизилган.
Капалаклар каби қизил табассум
тинмай қўнаверар
рангпар юзингга...

ИСПАНИЯДА ЯНГИ ЙИЛ

Испанлар
жудаям эринмаган халқ,
ҳар йили бир марта яшариб олар,
картондан ясаркан жами ёмоннинг
қийшайган, буришган
башараларин.
Бутун Испания —
аччиқ кулгисин
миллионта қўлига жамлаган рассом.
чексиз устахона — тор кўчаларда
буюк асарларин яратар ҳар шом.
Мана, янги оқшом,
жаранглар ногоҳ
миллион деразалар шўх қаҳқаҳадан —
улкан сувратларни шиорлардай халқ
кўтариб чиқади мингта даҳадан.
Испанлар гўёки бор ғуборини
ситиб чиқаргандай пок қонларидан,
ўйнашиб, қувнашиб
минглаб разилга
ўт қўйиб юборар майдонларида.
Улуғдир ўзидан куладиган халқ
дунёга кўз-кўзлаб ноёб хислатин,
кавшларин артаркан эски йилларга,
куйдириб йўқ қилар
барча иллатин.
Бир ҳавасим келди,
қани ҳаммада
бўлсайди шу халқнинг рухий қуввати,
биз ҳам майдонларда куйдирсак ҳар йил
ёмон иллатларнинг хунук сувратин.
Аммо вақтимиз йўқ,
гарчи кўп ҳали
мириқиб кулгудай ажиб иллатлар —

халқимиз қўлида пахта чангаллаб,
ногоҳ кўриб қолар янги йилларни
У янги йилларнинг бўсағасида
таомилга кўра бир оз тўхталар,
ёлғончи, олчоқлар сувратин эмас,
буюк ташвишларни бошда кўтарар...
Хатто пок қалбига
кир назар билан
қараб бисотига кўзин олайтган
кимсалар билан ҳам тантилиқ қилиб,
чўқиштириб ичар бўз пиёладан.
Сўнг тағин тоғлардай
чўнг кифтларида
бир дунё ташвишни олиб юради.
Англаган жилмаяр...
Англамаганлар
бундай соддаликдан кулиб туради.
Менимча,
халқимиз муносиб кўрмас
пойига бошқадан қолган изларни...
У ҳатто испанлар тан берадиган
кулгили жазони
тинмай излайди.

МЕҲМОНДУСТЛИК ҲАҚИДА БИЛГАНЛАРИМ...

Ўзбеклар азалдан меҳмончи элдир,
меҳмон отангдан ҳам улуғ, дейдилар.
Бир кунлик меҳмонга бор-йўғин қўйиб,
ўзлари анча вақт туршак ейдилар.
Бу гўзал хислатдир,
ноёб ҳислатдир,
айниқса, меҳмонлар бўлса муносиб.
Бироқ ҳар хил бўлар меҳмоннинг феъли,
бири сўраб кирар,
бириси — босиб.
Уйдаги тартиблар ёқмас бирига,
ёқмас тарбиясиз болалар хулқи,
ялиниб-ёлвориб сийлаганингиз,
таомил, одатлар қўзғатар кулги.
Бола-чақаларнинг ризқини қийиб,
ғордай дастурхонга айна қиш чоғи
бор нарса қўясиз ўлимдан бошқа,
кўчириб келасиз
жаннатнинг боғин.
Шунда ароқ ичиб бўз пиёладан,
газакка шўр бодринг ейдиганлар бор.
«Бизларга аталган бор неъматларни,
ҳамманг еб ётибсан»,
ейдиганлар бор.
Дерлар чойхонада салла ўраган
чолларга ўқрайиб қараркан шердай.
«Манов босмачилар ҳамон тирикми,
Совет ҳокимияти борми бу ерда».
Бирдан музлаб кетар товонларингиз,
хижлат бўласиз дадил қарашдан,
ўйлайсиз, меҳмон-да, кайфи ошибди,
бу разил сўзларни айтмади қасддан.

...Тўкин куз кезади Ўзбекистонда,
гоҳида ён элдан,
гоҳо чет элдан
суҳбат ё тухматга бир сабаб излаб,
хар куни ўн минглаб меҳмонлар келар.
Меҳмон хабарин беради минглаб
босиқ карнайларнинг овозалари.
Шаҳарлар қўпориб ташлайди бирдан
юз минглаб шарқона дарвозаларин.
Шоирлар тушига кирмаган қизлар
кимларга им қоқиб,
қулоч ёзганча
буюк бир хазина устида ўйнар,
шўх-шўх юриб,
гўё чўғни босгандай.
Меҳмон кутиш ўзи
буюк санъатдир,
бунда бизнинг элга етадиган кам.
Меҳмон кутишни-ку қойиллатамиз,
қанийди ўргансак кузатишни ҳам.

ҚОДИРИЙ ВА ҲОЗИРГИ ЁШЛАР

Ҳозирги ёшларда
покизалик бор,
тирик қалбларига диёнат эга,
гўё пок табиат ёмон кўзлардан
асраб қўйганларин шуларга берган.
Агар тирик бўлса,
бир четда турмай,
ҳозирги ёшларга сардор бўларди,
гоҳ кўкдан ёғилган,
гоҳ ердан чиққан
туҳмату балога қалқон бўларди.
Ҳозирги ёшлар ҳам турармиди жим,
йиғиштириб қўйиб шахсий ҳасратин,
ўз нафси йўлида ҳар нега қодир
ювуқсиз каслардан уни асрарди.
Синдириб ташларди
унинг бўғзига
ўрлаган қўлларни биттама-битта.
бор овози билан:
полончилармас,
халқнинг боласиман деган йигитлар.

Қодирий ўйланар юксак-юксакда,
пайқамай вақтнинг тўсу тўсларин,
пойига қўяди қўллари титраб
қариган гулларин
содиқ дўстлари...
Аммо у юксалган
улуғвор тошдай,
кўрмас дўстларининг йиғинларини.
Эшитмас жомларнинг жарангларила
оташин алёру йиғиларини.
Билмадим,
дўстларин танирмиди у,

пойига барини ҳайдаб келди вақт...
Бас, эй, Қодирийнинг пойидагилар,
у дўстлар овозин эшитар фақат.
Вақт келиб
қариса ҳозирги ёшлар,
тўла узмоқ учун умрлик қарзин.
Вой, дўстим, жигарим, биродарим, деб,
Қодирий пойида йиғласа арзир.
Шунда бир сесканиб,
чин дўстларига
ўзининг мозийдек қучоғин очиб,
юксакдан эгилар,
минг бор эгилар,
тупроққа теккунча нуроний боши.

ҚИЗИЛҚУМДА БИР КУН

Жайхундарё соҳилларида —
назаридан қолиб улуғвор сувнинг,
шамол эсноғидан шув этиб кўчиб,
буралиб, увалиб ётибди қумлик.
Улкан қуёш пастлаб,
олов бургутдай
қуллик тепасида айланиб сузар.
Жимликни занглаган саксовуллардан
йиртилган шамолнинг овози бузар.
Учардинозавр — қумтепаларда
ёнаркан триллион зарра йилтираб,
оёқ босиб бўлмас,
суяниб бўлмас —
қумлик оқаверар сувдай жилдираб.
Эсиз шундоқ воҳа,
эсиз улуғ сув,
эсиз очиқ осмон, эсиз минг карра,
кенгликни қўмсаган шоир юрагим
шоқолдай увлади бу кенгликларда.
Эй, қум,
бармоқларим ораларидан
зарра-зарра бўлиб тўзғиётган қум,
бирлашсанг на бўлғай,
мушдек тошга ё
тупроққа айлансанг бўлмасми бир зум.
Эй, қум,
эй, буюк саҳронинг заррачалари,
кафтимда тўзғимаё турсанг бўлмасми,
дил хурсанд бўлмасми,
тумса бағрингда
ғиёҳлар потирлаб унса бўлмасми?
Токай занглаб кетган бу саксовуллар
тирик бир имондай туради ахир —

турар Жалолиддин Мангубердининг
сахрога сочилган сўзлари каби.

...Жайхундарё соҳилларида,
икки ёқдан қисиб қудратли сувни,
шамолда эланиб,
қуёшда қуриб,
зарра-зарра бўлиб ётибди қумлик.

Орзулар сурарман энди абадий:
Кучли замин керак оёқларимга.
Кўзларим ўнгида тўзғиган қумлик,
Боғлар гуркирайди хаёлларимда.

Эй, қум,
кучли замин ахтарармидим,
шу буюк кенгликда агар қўлласанг,
кўзларим узоққа тикилмаса гар,
агар кифтларимда тоғлар бўлмаса.

* * *

Энди тез-тез ёдимга тушар
болаликнинг нурли кунлари,
баланд-баланд мирзатераклар,
ҳансираган олтин сувлари.
Улим-да йўқ,
бор эди фақат
катта Олам, каттакон Ҳаёт.
Ҳали содда Хаёл изидан
тушмаганди муғомбир Сайёд...
Катта кунлар тўлайди сирли
вақт қушларин сайрашларига,
имони бут,
қадами қутлуғ
одамларнинг қарашларига.
Болалик соф сувли дарёдир,
энди йилдан-йилга урилган —
синган, тўзган кунларим аро
нурли дарё оқар умримга.

БИР ТАНИШИМГА АЙТГАНЛАРИМ...

Улдириб қўйдингиз
вақтни бугун,
гўёки ўзингиз сезмаган ҳолда,
тилингиз титрамай
соддадилларга
кулиб узатдингиз ёлғонни болдай.
Сўнг қараб қўйдингиз атрофингизга,
ҳеч ким сезмадимми,
пайқамадимми?
Биров қийшиқ кулиб қўйвормадимми
сизга ҳалигисин...
пойқадамини.
Жуда нозик усул,
тўғримасми-а,
қотиллик қилганинг ҳеч ким сезмаса,
сазойи қилмаса эшак миндириб,
халойиқ олдида тилинг кесмаса.
Ўтган асрларда
шўрлик вақтни
сўйиб қўйишарди қўзичоқлардай,
қозиққа ўтқазиб,
ё осиб дорга,
тириклай кўмишар эди чоҳларга.
Элин бир орденга сотган амирдай
тош қолипга солиб,
оқ сийналарин
анордай эзғилаб, шарбатин сўриб,
зўрлаб қўйишарди «вой, зна»латиб.
Нозиклашиб кетган усуллар бугун,
қотил ҳам қурбон йўқ бир қараганда.
Бироқ аён бўлар
соф ақлларни
бўғувчи бадбўй ҳид таралганида.
Вақт келар —

беҳуда гапга тоби йўк,
умидла боқади одамиятга:
«Асрнинг энг буюк ташвишларини
шиордай кўтариб юрсин ниятлар».
Биров ўлдиради бекорчиликдан,
бири — жаҳолатдан,
бири — тўқликдан,
қопдаги мушукни сувга отгандай
бировлар ўлдириб юрар шўхликдан.
Гоҳо ўлдиришар кўпчилик бўлиб,
шунда вақт бўялиб қора қонига,
гумбирлаб қулайди
ҳар куни мозий —
ададсиз вақтлар қабристонига.

Ўҳ-ху,
қанча вақт чирийди унда,
хўрланган,
зўрланган ёки кесилган,
бедарак йўқолган,
бир зўравоннинг
темир човутлари аро эзилган.

Ўҳ-хў,
қанча вақт,
ишга солинса
қанча эллар мангу яшарди озод
ё қурса бўларди оддий қўлларда
бундан ҳам гўзалроқ
битта коинот.

* * *

Ҳар кун катта йўлинг
сўқмоққа дўниб,
тош шаҳардан сени чиқариб ташлар,
ҳар оқшом қадимги оёқларингга
қўрқинчли бир кенглик
очилар даштдай.
Гоҳ кулгинг келади,
гоҳ... йиғи келмас —
кўзларинг қуриган ўзанлар каби,
мушларинг оғриydi чўнтақларингда,
сен ҳамон кичиксан
бу олам — кабир.
Кўрдинг ишқ, дўстликнинг савдоларини,
гўёки ишончни юлиб олганлар,
тилингнинг ўрнига бир бўлак темир,
дилигга шубҳаю гумон солганлар.
Нега бундай бўлди?
Бир ҳайкал каби
ҳаракатсиз боқиб гўзал тонгларга,
фақат Жумавойи бўлгани учун
ҳавасларинг келар
робинзонларга.
Ахир қизиқмасми,
иш режасимас,
хаёлан ғалати қасрлар курсанг,
одамлар қайнаган катта шаҳарда
одамларни соғиниб юрсанг.

ЧИНОР СУВРАТИ

Водил гузарида бир чинор кўрдим,
бўронлар кўпгудай
ҳар нафасидан,
таралгудай баҳор қалдироқлари
пахлавон келбатли
чинор сасидан.

Ернинг шохлаб кетган
нидоларими,
ё ерга санчилган даста чақинми,
ойдин шарпалари сочилган маҳал
алвастига ўхшар —
бўлмас яқинлаб.

Кўрдим азим филдай бужур танида
қиличлар изларин,
ўқлар изларин.

Соатлаб тингладим,
биноқ беҳуда,
чинордан беҳуда садо изладим.

Ёпирай,
бу қандоқ кўриниш бўлди,
қурсоғи ўйилган, руҳи эзилган.
Гавжум йўл бўйида қадалган дарвиш —
қулоқлари кардай,
тили кесилган;

Томирлари,
тупроқ юзида бўртган
чайир томирлари шартта чопилган.

Бу қандоқ сувратдир,
қани, йигитлар,
ўйлашиб кўрайлик,
қандай топилма?!

Балки бу азамат —
чинор эмасдир,
бирор алпнинг дайдиб юрган руҳидир,

ё бирор жаҳонгир,
юрт таловчининг
унутиб қолдирган мудҳиш туғидир.
Ва ёки бу чинор
бирор валининг
ерга санчиб кетган таёғимикин?
Булутлар устида дам олаётган
баҳайбат девнинг бир оёғимикин?
...Замонлар яратган чинор суврати —
бир асрий тимсол бор,
катта қисмат бор.
Кўрармиди шундоқ тарихни, агар
катта йўл бўйида
ўсмаса чинор.

1983.

АВТОБУСДАГИ УЙЛАР

Катта йўл бўйида
гўё ўзларин
олис бир саёҳат, сафарга чоғлаб,
писта, қурт сотувчи чоллар сингари
ўйланиб ўтирар
содда қишлоқлар.
Қайга борадилар,
лойгарчиликда
қай орзу-истаклар бағрини эзар.
Бироқ йўл сездирмай ёдингда қолган
нохуш сувратларни ўчирар тезда.

Пахтазор бошланар,
кирза этикли,
юзларин қуёшлар ялаган қизлар,
минг бора эгилиб,
минг бор ялиниб,
ҳар митти ғўзани уйғотар сизлаб.
Бир зум бош кўтариб
ерга ўхшаган
қўлларини силкиб ненидир сўйлар,
гўёки қўллармас,
қўллар шаклида
ростланиб ҳавода титрайди ўйлар.

Туркона ҳовлилар
кунга қараган,
аччиқ мевасидан ширин боли кўп,
кўримсиз эшиклар мангу ёпилмас,
терагидан кўра
мажнунтоли кўп...
Сабр дарахтидай ўсган одамлар —
саксовул сингари чидамли, чайир,
ерга ботиб кетган баҳодирлардай

кунларга қарайди
синиқ илжайиб.

Эшаклар кўп учрар,
гўё недандир
хижолат туришар думларин қисиб,
шу қадар меҳнаткаш,
ярашмас энди
жаноб ё ҳазратдан бошқача исм.
Чунки йўл беришар камтарлигидан,
ҳасадгўй, баҳилмас,
кўнгли ҳам оқдир,
илондай хатарли, бўридай йиртқич,
итдай ҳурганлардан одамийроқдир.

Майхонага ўхшар
автобус ичи,
ёш-яланглар чайнар нағмаларини.
Бир учар кўзларни шамғалат қилиб
эзғилар бир қизнинг маммаларини.
Кўнгил ағдарилар
латифалардан,
орзулар, қарашлар нақадар калта.
Нега гапиришмас сепаратчилар
Индира Гандини отгани ҳақда?!

Булар яшайдилар
қайси кунларда,
қайга борадилар, кимга юкиниб?
Шулар ўйлармикин тупроғимизни,
шулар кўтарарми элнинг юкини?
Қани бирортаси
битта сўз айтса,
сўқимлар даврасин ногоҳ тўзитиб,
шоир юрагимни юлиб берардим

«Жоним Узбекистон»
деган сўз учун.

Қарашар
автобус деразасидан
охирлаб қолганда ҳамки саёҳат,
билишмас, не учун хўмраяр тоғлар,
бу азим дарёлар оқар қаёққа...
Болалар, кампирлар,
чоллар мудрайди,
меҳнаткаш қўллари ёзиқлигича,
бу доно йигитлар,
бу доно қизлар
ухлайди кўзлари очиқлигича.

ОҚ ДЕВОР ТАГИДАГИ СУҲБАТ

Гапириб бўлмайти мозий ҳақида,
мозий юки оғир —
ташлаб кетарли,
ҳали бузғунчи деб,
қўпоровчи деб,
ёқангдан олгувчи гумроҳ етарли.
Яхшиси, мозийни тошбўрон қилиб,
фарзанд ўстирганлар қавмига эргаш.
Эслама ҳачондир Яссавий каби
даҳолар қай сабаб кирганин ерга.
Мозий қора маскан —
заррача нур йўқ,
ҳайратга солувчи бирор шуур йўқ,
жаҳолат, ҳамоқат —
бари мозийда,
дилни ёритгувчи зарра сурур йўқ.

Мўъжиза рўй берди,
кўз ўнгимизда
бирдан оппоқ девор кетди қизариб,
ҳеч ким кўрмасин деб оқлаб ташладик,
амаллаб яширдик қизил изларин.
Эртага ҳам оқлаб қўямиз агар
қизиллик кўринса оқлик ўрнида.
Агар индингача . . .
Унгача вақт бор,
балки қизармайди,
балки кўникар.

Табиат —

қўли гул ҳунарманд.

Табиат—

минг ҳунар соҳиби —

муз эритиб, тоғ тошларига

тонгга қадар лола қоқибди.

Бир кечада

бор дарахтларга

кийдирибди яшил либослар,

уйғотибди ёш жилғаларни,

қушчаларнинг овозин созлаб.

Тўрт раққоса —

Пўйрозу Дабур

Самум, Сабо — бодин ўйнатиб,

жисми асал, ишқдан қорилган

бувакларни ўпиб сўйлатди.

Табиат —

қўли гул ҳунарманд,

шаҳарларда ишлар берилиб,

ойлаб ором билмаса ҳамки,

минбарларга чиқмас керилиб.

Кўзим тушди,

корхонасида

бир заргардай азобланарди,

боларилар ясарди, борлиқ

уйғунлигин расолар эди.

Бир дақиқа

кузатдим кулиб —

мен ким — етти иқлим султони,

ишчан қарол — гўл Табиатдай
хайрон қилиб қўяй дунёни:

Зумда йиқдим қўпоровчидай
харсангларни илдизи билан,
ўрмонларни кесдим эринмай,
дарёлар ҳам чиқди изидан.

Ишга тушдим устахонада,
аён бўлди олам сирлари.
Аммо минг йил ишласам ҳамки
ясолмадим бир тирик ари...

СЎЗ ҚУДРАТИ

Ариқ бўйидаги
сарғиш чимзорда
пашшага таланиб ётган майхўрга
ўзингни валига сиғинадиган
авом бир қул каби
қарашга ўргат.

Ичир Сирдарёдай улуғ меҳрингни
ҳовучлаб-ҳовучлаб очиқ қалбингдан,
Кўксингга қўл қўйиб,
таъзим қилавер,
буюксиз деявер ҳар бир гапингда.
Синамоқчи бўлсанг сўз қудратини,
ўзингни мажбур қил,
ўзингга буюр,
ичиб Сирдарёдай улуғ меҳрингни,
эсипаст, албатта, бўлади буюк.
Сўнгра ғолибона тикилишидан
сен титрай бошлайсан томчи симобдай,
гўё сен ётгандай куппа-кундузи
пашшага таланиб
сарғиш чимзорда...

* * *

Излаб-излаб

топарман бир кун

ўйимга мос каттакон йўлни,
дўстим катта бўлар, шубҳасиз,
дарёларча, тоғларча кўнгли.

Излаб-излаб

топарман бир кун —

душманам ҳам бўлади катта,
бахш этаман катта умримни
мангуликдай бир ҳаракатга...

Ундан кейин...

безовта бўлманг,

шоир кўнгли қолмас оғриниб —

излаб-излаб топарман охир

ўлимнинг ҳам каттароғини.

Рафаэль Альбертидан

Мангуликка жуда ярашар
фақат дарё бўлмоқ,
далада қопкетган от бўлмоқ,
қайдадир адашган каптарнинг
ғув-ғуви бўлмоқ.

Одам одамлардан
холи қолгандаёқ келади шамол,
бошқа нарса ҳақида сўйлар одамга,
бошқа нарсаларни кўрсатар,
эшиттирар бошқа сасларни.

Одамлардан йироқда бугун
танҳо ўзим, жарликлар узра
кезарканман, сойга қарадим,
фақат отни кўрдим,
қайдадир адашган каптарнинг
ғув-ғувин фақат
элас-элас эшитиб қолдим.

Шу пайт шамол ёнимга келди,
тасодифан дуч келган
йўловчидай тилга кирди у:
«фақат дарё бўлмоқ,
далада қопкетган от бўлмоқ,
қайдадир адашган каптарнинг
ғув-ғуви бўлмоқ
мангуликка жуда ярашар».

МУНДАРИЖА

ЯХШИ НИЯТ	3
«ОДАМ УЗОҚ ЯШАР...»	4
ШЕЪРЛАРИНГДА БАХТ СУЗИ КАМ УЧРАР ДЕГАН	5
ДУСТИМГА	6
«ШАВҚАТ РАҲМОН ДЕГАН...»	7
ЕШ ЎЗБЕК ШОИРЛАРИГА	8
«ҲАЛИ БИРОР ИШНИ...»	9
АСОРТИРЛАР КИТОБИ	10
«ЖАНГДА ЎЛГАН ЭМАС...»	11
ДАҚИҚАЛИҚ МАНЗАРА	12
«МАНОВИ ҚОРА ТОШ...»	13
СМЕТ ОҚИННИНГ АЙТГАНЛАРИ	16
ЕШ ТОҒЛАР	17
СУВЛАР ИЛА МҮЛОҚОТ	19
«ҚАРСАҚ НИМА ЎЗИР...»	20
ГУРЖИСТОН МОЗАЙКАСИ	22
АМУДАРЕ ҚИРҒОҚЛАРИ	24
ХОРАЗМ ҚИШЛОҚЛАРИ	23
«АСКАРЛАР ЙИҚИЛДИ...»	28
ОҒТОБ ВА ОҒТОБ НУРЛАРИ ҲАҚИДА АФСОНА	30
ГУМАНОИДЛАР	32
ЧАРХИПАЛАК	33
АРАВОН КҮРИНИШЛАРИ	38
ТОР КУЧАЛАРДА	39
ИСПАНИЯДА ЯНГИ ЙИЛ	41
МЕҲМОНДУСТЛИК ҲАҚИДА БИЛГАНЛАРИМ	43
КОДИРИЙ ВА ҲОЗИРГИ ЕШЛАР	45
ҚИЗИЛҚУМДА БИР КҮН	47
ЭНДИ ТЕЗ-ТЕЗ ЕДИМГА ТУШАР	48
«БИР ТАНИШИМГА АЙТГАНЛАРИМ...»	50
«ҲАР КҮН КАТТА ЙҮЛИНГ...»	51
ЧИНОР СУВРАТИ	53
АВТОБУСДАГИ ҲИЛАРИ	56
ОҚ ДЕВОР ТАГИДАГИ СУҲБАТ	57
«ТАБИАТ...»	59
СУЗ ҚУДРАТИ	60
«ИЗЛАБ-ИЗЛАБ...»	61
«МАНГУЛИККА ЖУДА ЯРАШАР...»	61

Р 33

Раҳмон, Шавкат.

Туллаётган тош. Шеърлар.— Т.: Ёш гвардия, 1985.— 64 б.

Чиқиш маълумотларида авт.: Шавкат Раҳмон (Раҳманов).

Шавкат Раҳмон «Рагин лаҳзалар» (1978), «Юрак қирралари» (1981), «Очиқ кунлар», (1984) шеърӣ китоблари ва Лорка «Сайланма»сининг (1979) таржимаси билан ўқувчиларга таниш.

«Туллаётган тош» китоби Шавкат Раҳмоннинг янги лирик-фалсафӣ шеърларидан сайланди.

Шоир ўз шеърларида инсон маънавиятига, унинг табиат, вақт ва келажакка муносабатига поэтик кўз билан қарайди. Оддий кишилар қалбида юксак инсоний фазилатларни кўришга интилади ва сизни ҳам шундай идрок сари ундайди.

Раҳмон (Раҳманов), Шавкат. Цветущий камень: Стихи.

Ў32

На узбекском языке

Шавкат Рахмон (Рахманов)

ЦВЕТУЩИЙ КАМЕНЬ

Стихи

Такризчи **М. Аъзам**
Редактор **Х. Даврон**
Рассом **Б. Хайбуллин**
Рассом редактори **Р. Зуфаров**
Техн. редактор **В. Демченко**
Корректор **М. Ортиқова**

ИБ № 1602

Босмахонага берилди 26.02.85. Босишга рухсат этилди 19.06.85. Р14786. Формати 70×90¹/₃₂. № 1. Босма қоғозга «Журнальная рубленая» гарнитурادا юқори босма усулида босилди. Босма листи 2,0. Шартли босма л. 2,34. Шартли кр.-отт. 2,63. Нашр листи 2,08. Тиражи 10.000. Шартнома № 165—84. Буюртма № 86. Баҳоси 25 т.

Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитети «Еш гвардия» нашриёти, 700129, Тошкент, Навоий кўчаси, 30.

Ўзбекистон ССР Нашриёт, полиграфия ва китоб савдоси ишлари Давлат комитети Тошкент «Матбуот» полиграфия ишлаб чиқариш 2-босмахонаси, Янгийўл ш., Самарқанд кўчаси, 44.